

Remissinstanser för Miljöprocessutredningens betänkande Miljöprocessen (SOU 2009:10)

Justitieombudsmannen, Riksrevisionen, Högsta domstolen, Svea hovrätt – Miljööverdomstolen, Nacka tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Växjö tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Östersunds tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Umeå tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Domstolsverket, Försvarsmakten, Statens räddningsverk, Socialstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Luleå tekniska universitet, Statens jordbruksverk, Sametinget, Fiskeriverket, Strålskyddsmyndigheten, Utredningen om översyn av lagstiftningen på kärnteknik- och strålskyddsområdet (M2008:05), Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, Lantmäteriverket, Affärsverket svenska kraftnät, Banverket, Glesbygdverket, Luftfartsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Transportstyrelsen, Vägverket, Verket för näringslivsutveckling NUTEK, Statens energimyndighet, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Kommuner och Landsting, Huddinge kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Nyköpings kommun, Linköpings kommun, Jönköpings kommun, Växjö kommun, Ljungby kommun, Kalmar kommun, Gotlands kommun, Karlskrona kommun, Eslövs kommun, Kristianstads kommun, Malmö kommun, Kungsbacka kommun, Göteborgs kommun, Skövde kommun, Uddevalla kommun, Karlstads kommun, Karlskoga kommun, Sala kommun, Faluns kommun, Gävle kommun, Härnösands kommun, Östersunds kommun, Skellefteå kommun, Umeå kommun, Kiruna kommun, Piteå kommun, Advokatfirman Åberg & Co AB, Alrutzy Advokatbyrå AB, Fastighetsrådets och miljørådets förening, Företagarna, Lantbrukarnas Riksförbund, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Miljöförbundet Jordens vänner, Näringslivets Regelnämnd, Skogsindustrierna, Svensk Handel, Svensk Energi, Svensk Vindkraft, Svenska kraftnät, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Fiskevattenägareförbund, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Världsnaturfonden i Sverige

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om miljödomstolar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i miljödomstol och Miljööverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

De tingsrätter som regeringen bestämmer ska vara miljödomstolar. Regeringen bestämmer miljödomstolarnas domsområden.

Miljööverdomstol är Svea hovrätt.

2 § En miljödomstols domar och beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas till Miljööverdomstolen.

Miljööverdomstolens domar och beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas till Högsta domstolen.

3 § En miljödomstol handlägger mål och ärenden enligt vad som föreskrivs i miljöbalken, fastighetsbildningslagen (1970:988), plan- och bygglagen (1987:10) och annan författning.

Ett mål eller ärende vid en miljödomstol inleds genom att

1. talan väcks vid miljödomstolen genom en ansökan om stämning eller genom en annan ansökan, eller

2. en förvaltningsmyndighets eller en kommuns beslut överklagas till miljödomstolen.

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

1 § I en miljödomstol och Miljööverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och miljöråd.

I miljödomstolen dömer också särskilda ledamöter.

2 § Ett miljöråd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde eller av industriell, kommunal eller areell verksamhet.

3 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer utser de lagfarna domare som ska tjänstgöra i miljödomstol och i Miljööverdomstolen.

Regeringen utnämner miljöråden.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer anställer för viss tid miljöråd samt förordnar de särskilda ledamöterna i miljödomstol.

4 § I mål där miljödomstolen är första instans ska rätten vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, ett miljöråd och två särskilda ledamöter. En av de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde. Den andre särskilde ledamoten ska ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet. I stället för en av de särskilda ledamöterna får ytterligare en lagfaren domare ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det.

Första stycket gäller också när ett mål eller ärende avgörs i sak utan huvudförhandling, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljöråd och parterna samtycker till det eller målet eller ärendet är av enkel beskaffenhet.

Utöver vad som sägs i första stycket får ytterligare en eller två ledamöter ingå i rätten. Utökas rätten med två ledamöter ska en av ledamöterna vara lagfaren domare.

5 § I mål och ärenden där miljödomstolen är första instans får rätten vid annan handläggning än som avses i 4 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken. Om det finns skäl för det får rättens sammansättning utökas med en lagfaren ledamot eller ett miljöråd.

Det som föreskrivs i första stycket första meningen gäller också i mål om utdömande av vite på särskild talan av myndighet och i mål om tilläggsavgift enligt 10 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10).

6 § I mål som har överklagats till miljödomstolen ska, om inte annat följer av andra eller tredje stycket eller 7 §, rätten vid avgörande i sak bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, och ett miljöråd.

I stället för miljörådet får ytterligare en lagfaren domare ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det. Om målets svårighetsgrad eller omfattning föranleder det, får rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §.

Vid avgörande i sak av en tillståndsfråga ska rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §, om målet inte är av enkel beskaffenhet.

7 § I mål som har överklagats till miljödomstolen får rätten vid annan handläggning än som avses i 6 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid avgörande i sak av sådana mål som är av enkel beskaffenhet, utom i de fall som avses i 6 § tredje stycket.

8 § Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet och med iakttagande av vad som föreskrivs i 4 § första stycket om de särskilda ledamöterna vilka som ska ingå i rätten.

9 § Om miljödomstolen består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

10 § I mål som har överklagats till Miljööverdomstolen ska rätten bestå av minst fyra ledamöter, av vilka minst tre ska vara lagfarna domare. Minst fyra lagfarna domare ska dock alltid delta i rätten, om tre lagfarna domare har ingått i rätten i miljödomstolen. Om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling eller annan handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta. Miljöråd ska alltid ingå i rätten, om det inte är uppenbart obehövt. En av de lagfarna domarna ska vara rättens ordförande.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett miljöråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna.

Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna ledamöter bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet vilka som ska ingå i rätten.

Vid avskrivning efter återkallelse får rätten bestå av en lagfaren domare.

11 § I fråga om åtgärder som avser endast beredandet av ett mål eller ärende tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken i en miljödomstol och 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken i Miljööverdomstolen.

3 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller ska bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller ska bedrivs.

Mål enligt miljöbalken som har överklagats till miljödomstol prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller ska bedrivas eller åtgärden i huvudsak vidtas, har vidtagits eller ska vidtas.

Mål som prövas av miljödomstol enligt bestämmelser i plan- och bygglagen (1987:10) prövas av den miljödomstol inom vars område fastigheten, byggnaden eller anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

I annan författning finns det särskilda bestämmelser om forum.

2 § En miljödomstol får för gemensam handläggning lämna över ett mål eller ärende till en annan miljödomstol, om det vid den andra miljödomstolen finns ett mål eller ärende som har nära samband med det förstnämnda målet eller ärendet och ett överlämnande kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part. En miljödomstol får också överlämna ett mål eller ärende till en annan miljödomstol, om den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål som avsåg samma verksamhet som det förstnämnda målet eller ärendet.

Överlämnande av ett mål eller ärende mellan miljödomstolar får också ske om det annars finns särskilda skäl och det kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part.

Överlämnande får inte ske om ett sådant beslut har fattats som avses i 5 kap. 2 § expropriationslagen (1972:719).

Ett mål eller ärende får inte överlämnas enligt första eller andra stycket, om den mottagande domstolen motsätter sig överlämnande.

3 § Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får inte självmant tas upp av högre rätt.

4 § Om det är lämpligt får rätten uppdra åt en eller flera ledamöter att göra en undersökning på platsen. Parterna ska ges tillfälle att vara närvarande vid en sådan undersökning. Vid undersökningen ska protokoll föras.

En undersökning beträffande en fråga av teknisk beskaffenhet får inte läggas till grund för dom eller beslut utan att parterna har getts tillfälle att yttra sig över undersökningen. Detta gäller dock inte om undersökningen i endast oväsentlig utsträckning avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

5 § Miljödomstolen ska hålla syn på stället, om det inte är obehövligt.

6 § Vid omröstning ska först de lagfarna domarna säga sin mening, därefter miljøråden och sist de särskilda ledamöterna. I fråga om omröstning gäller i övrigt 16 kap. rättegångsbalken.

7 § Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

4 kap. Handläggningen av mål och ärenden där miljödomstol är första instans

Bilaga 8

1 § I mål där miljödomstol är första instans tillämpas vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Vid handläggningen av ärenden i första instans tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

2 § I mål om viten och i mål om tilläggsavgift enligt 10 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) tillämpas, i stället för 1 § första stycket, bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§.

5 kap. Handläggningen av mål som har överklagats till miljödomstol

1 § I mål som har överklagats till miljödomstol tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Följande bestämmelser i lagen om domstolsärenden ska inte tillämpas:

1. 11 § om förvaltningsmyndighet som motpart,
2. 26 § första stycket om säkerhetsåtgärder,
3. 31 § om omedelbar verkställighet,
4. 32 § om rättegångskostnadsansvar, och
5. 34 och 35 §§ om omprövning.

2 § Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (1987:10) är kommunen den enskildes motpart.

Det som sägs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

3 § Vid tillämpning av 15 och 18 §§ lagen (1996:242) om domstolsärenden ska sakägare och annan mot vilken åtgärd ifrågasätts anses som motparter.

4 § Ett avgörande av saken i målet sker genom dom. Domen ska undertecknas av de lagfarna ledamöter och de miljøråd som har deltagit i avgörandet.

5 § Domar och beslut av Miljööverdomstolen i mål som har överklagats till miljödomstol får inte överklagas. Miljööverdomstolen får dock tillåta att en dom eller ett beslut i annat mål än mål enligt miljöbalken överklagas till Högsta domstolen, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till lag om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål

Härigenom föreskrivs att lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål ska upphöra att gälla vid utgången av år 2010.

Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i en fastighetsdomstol ska lämnas över till en miljödomstol som skulle ha varit behörig om målet eller ärendet hade anhängiggjorts efter ikraftträdandet. Detta gäller dock inte mål där huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet. För ett sådant mål ska äldre bestämmelser gälla. Förordnanden för dem som ingår i rätten ska därvid anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Ett avgörande som har meddelats av fastighetsdomstol överklagas till hovrätt och handläggs där enligt äldre bestämmelser.

Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)¹
dels att i 15 kap. 1 och 10 §§, 16 kap. 9 och 12 §§, 17 kap. 2 § samt
 rubriken till 15 och 16 kap. ordet ”fastighetsdomstol” i olika
 böjningsformer ska bytas ut mot ”miljödomstol” i motsvarande form,
dels att i rubriken till 17 kap. ordet ”hovrätt” ska bytas ut mot
 ”Miljööverdomstolen”,
dels att 16 kap. 1, 3, 4, 6 och 7 §§, 17 kap. 1 § samt 18 kap. 1 § ska
 upphöra att gälla,
dels att 16 kap. 5, 8, 10, 13, 14 och 15 §§, 17 kap. 3 § samt 18 kap. 2 §
 ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

5 §²

Till huvudförhandlingen skall sakägarna kallas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren dock inte kallas.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, skall denne kallas till *förhandlingen*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

I mål som avses i detta kapitel ska sammanträde hållas. Till sammanträdet ska sakägarna kallas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren dock inte kallas.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, ska denne kallas till *sammanträdet*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2003:628

15 kap. 10 § 2009:562

16 kap. 1 § 1995:1394

16 kap. 3 § 2004:393

16 kap. 9 § 1995:1394

16 kap. 12 § 1995:1394.

² Senaste lydelse 2004:393.

En företrädare för eller tjänsteman vid en myndighet vars verksamhet berörs av målet kan kallas för att lämna upplysningar. För detta ändamål kan även förrättningslantmätaren kallas.

8 §

Fastighetsdomstolen får avgöra mål utan *huvudförhandling*, om *huvudförhandling* kan *antagas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *icke* begärt *sådan förhandling*. Om talan fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *domstolen* finner uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan *huvudförhandling*.

Miljödomstolen får avgöra mål utan att *hålla sammanträde*, om *sammanträde* kan *antas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *inte har* begärt *sådant sammanträde*. Om talan *har* fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *det är* uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan att *sammanträde hålls*.

För prövning som *ej* avser själva saken *fordras icke huvudförhandling*.

För prövning som *inte* avser själva saken *behöver sammanträde inte hållas*.

Har domstolen beslutat att mål *skall* avgöras utan *huvudförhandling* och är det *ej* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan slutfört sin talan, *skall tillfälle därtill lämnas honom*.

Har domstolen beslutat att mål *ska* avgöras utan att *sammanträde hålls* och är det *inte* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan *har* slutfört sin talan, *ska han eller hon ges tillfälle att göra det*.

10 §

Fastighetsdomstolens avgörande av saken sker genom *utslag*. *Detta skall* grundas på vad som förekommit vid syn eller *annan förhandling* och vad handlingarna innehåller i övrigt.

Miljödomstolens avgörande av saken sker genom *dom*. *Denna ska* grundas på vad som förekommit vid syn eller *annat sammanträde* och vad handlingarna innehåller i övrigt.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om avfattning av dom i tvistemål och om meddelande av sådan dom *äger motsvarande tillämpning* på *utslag* i fastighetsbildningsmål.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om avfattning av dom i tvistemål och om meddelande av sådan dom *ska tillämpas* på *dom* i fastighetsbildningsmål.

Skall i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *utslag* ges beträffande någon av frågorna, fastän handläggningen av de övriga *ej* avslutats.

Ska i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *dom* ges beträffande någon av frågorna, fastän handläggningen av de övriga *inte har* avslutats.

13 §

Den som med stöd av 5 § tredje stycket eller 7 § kallats för att lämna upplysningar har rätt till

Den som med stöd av 5 § tredje stycket *har* kallats för att lämna upplysningar har rätt till ersättning

ersättning för sin inställelse enligt särskilda bestämmelser. Sakägare får *ej* åläggas att betala kostnad som *föranledes härav*.

för sin inställelse enligt särskilda bestämmelser. Sakägare får *inte* åläggas att betala *sådan* kostnad för *inställelse*.

14 §

Fastighetsdomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *skall* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad.

Miljödomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *ska* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad *enligt reglerna i 18 kap. rättegångsbalken*.

I mål om inlösenersättning *skall* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *skall* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

I mål om inlösenersättning *ska* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *ska* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Ogillas i mål enligt andra stycket talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas 15 kap. 6 § plan- och bygglagen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *skall* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *ska* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl *föreligger*. Sådan ersättning *skall* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om *det finns* synnerliga skäl *för det*. Sådan ersättning *ska* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

15 §³

Sedan en *fastighetsdomstols utslag* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål vunnit laga kraft,

Sedan en *miljödomstols dom* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål *har* vunnit laga kraft,

³ Senaste lydelse 1995:1394.

skall förrättningsakten och en kopia av *utslaget* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *skall* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *skall* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

skall förrättningsakten och en kopia av *domen* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *ska* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *ska* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

17 kap.

3 §⁴

I fråga om rättegången i *hovrätten* tillämpas 16 kap. 3, 7 och 9-13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *skall* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *hovrätten* återförvisar mål till *fastighetsdomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *skall* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt *skall* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *hovrätten* endast om det finns synnerliga skäl.

I fråga om rättegången i *Miljööverdomstolen* tillämpas 16 kap. 9-13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *ska* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *Miljööverdomstolen* återförvisar mål till *miljödomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *ska* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt *ska* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *Miljööverdomstolen* endast om det finns synnerliga skäl.

18 kap.

2 §⁵

I fråga om rättegången i Högsta domstolen tillämpas 16 kap. 3, 7,

Om ett överklagande till Högsta domstolen tillåts enligt 5 kap. 5 §

⁴ Senaste lydelse 2004:393.

⁵ Senaste lydelse 2004:393.

9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *skall* 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

lagen (2010:000) om miljödomstolar tillämpas i fråga om rättegången i Högsta domstolen 16 kap. 9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock ska 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

Bilaga 8

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket gäller bestämmelserna i 17 kap. 3 § andra stycket.

Bevis genom syn på stället får tas upp i Högsta domstolen endast om det finns synnerliga skäl.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
 2. För mål där huvudförhandling har inletts i fastighetsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla. Detsamma gäller för mål i hovrätt och för mål i Högsta domstolen som har överklagats dit från hovrätt.

Förteckning över remissinstanserna till remissutkastet Bilaga 9

Följande remissinstanser har inkommit med synpunkter: Högsta domstolens ledamöter, Regeringsrättens ledamöter, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Nacka tingsrätt, Uppsala tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Jönköpings tingsrätt, Växjö tingsrätt, Kalmar tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Vänersborgs tingsrätt, Falu tingsrätt, Gävle tingsrätt, Ångermanlands tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Umeå tingsrätt, Luleå tingsrätt, Domstolsverket, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Boverket, Lantmäteriet, Sveriges Kommuner och Landsting, Aspect, Lantbrukarnas Riksförbund, Fastighetsägarna, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund och Värderingsgruppen.

Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Nyköpings tingsrätt, Gotlands tingsrätt, Halmstads tingsrätt, Stockholms universitet, Byggherrarna och IT- och Telekomföretagen har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från det.